

9.12.2024

SUPO 1025/01.04.01.03/2024

Rajavartiolaitos

Viite: Sisäministeriön lausuntopyyntö VN/1108/2023

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Sisäministeriö on pyytänyt Suojelupoliisilta lausuntoa otsikossa mainitusta luonnoksesta hallituksen esitykseksi, jonka tavoitteena on parantaa Rajavartiolaitoksen rikoksen estämis- ja selvittämiskykyä. Esitykseen sisältyvillä ehdotuksilla pyritään ensi sijassa vastaamaan muuttuneen toimintaympäristön vaatimuksiin yhä vahvemmin kansainvälistyvän ja yhä useammin tietoverkoissa tapahtuvan rikollisuuden torjumiseksi.

Suojelupoliisi pitää esitykseen sisältyviä ehdotuksia perusteltuina ja esitystä hyvin valmisteltuna.

Esityksessä ehdotetaan Rajavartiolaitoksen rikosten estämistä koskevan toimivallan ja esitutkintatoimivallan laajentamista siten, että se saisi toimivaltuuden estää ja selvittää eräiden lakisääteisten tehtäviensä yhteydessä tietoon tulleita ihmiskaupparikoksia ilman että niiltä edellytetään liityntää laittoman maahantulon järjestämiseen. Lisäksi Rajavartiolaitokselle ehdotetaan toimivaltaa tutkia sen eräiden lakisääteisten tehtävien yhteydessä havaittu rahanpesurikos tai rahanpesurikkomus edellyttäen, että epäillyn rikoksen esirikos on Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluva rikos taikka kätkemisrikoksen esirikos. Suojelupoliisi toteaa näkemyksensä, että kyse olisi maltillisesta ja rajatusta Rajavartiolaitoksen rikostorjuntatoimivallan laajentamisesta, jonka tarpeellisuus perustellaan hallituksen esitysluonnoksessa hyvin.

Esityksessä ehdotetaan televalvonnan, muun kuin tietoverkossa tapahtuvan peitellyn tiedonhankinnan ja henkilön teknisen seurannan toimivaltuuksien laajentamista rikoksen estämisessä ja selvittämisessä kaikkiin sellaisiin Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluviin rikoksiin, joiden enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, pois lukien eräät sellaiset rikokset, joiden tutkinta käytännössä siirrettäisiin poliisille tutkinnan puolueettomuuteen tai rikoksen vakavuuteen liittyvistä syistä. Suojelupoliisi pitää edellä mainittujen salaisten tiedonhankinta- ja pakkokeinojen perusterikosten ehdotettua laajentamista asianmukaisena. Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalakiin nykyisin

sisältyvät televalvonnan, muun kuin tietoverkossa tapahtuvan peiteltyyn tiedonhankinnan ja henkilön teknisen seurannan käytön perusterikosluettelot vaikuttavat tarpeettoman suppeilta suhteessa Rajavartiolaitoksen tutkintatoimivaltaan kuuluvien rikosten kokonaisuuteen.

Esityksessä Rajavartiolaitokselle ehdotetaan yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan ja yksinomaan tietoverkossa tehtävän valeoston toimivaltuuksia sekä oikeutta toteuttaa ohjattua tietolähdetoimintaa. Rajavartiolaitoksen tietolähdetoiminnan käyttöala ehdotetaan laajennettavaksi nykyisestä rikoksen estämisestä ja selvittämisestä myös rajaturvallisuuden ylläpitämiseen.


Suojelupoliisi näkee viimeksi mainittujen ehdotusten toteuttamisen tärkeäksi ja se tukee niitä voimakkaasti. Tämä koskee varsinkin Rajavartiolaitoksen tietolähdetoiminnan käyttöalan laajentamista, mikä myös heijastuisi säädettäväksi ehdotetun tietolähteen ohjatun käytön toimivaltuuden käyttöalaan. Suojelupoliisin näkemyksen mukaan on erittäin painavia syitä säätää Rajavartiolaitoksen mahdollisuudesta vastaanottaa tietolähdetietoa Suomen rajaturvallisuuteen vaikuttavista ja sitä mahdollisesti heikentävistä tapahtumista ja ilmiöistä siihen katsomatta, onko niissä kyse rikoksista vai ei, ja myös Rajavartiolaitoksen mahdollisuudesta ohjata tietolähteitään hankkimaan sellaista tietoa. Rajaturvallisuuden ylläpitäminen on Rajavartiolaitoksen keskeinen lakisääteinen tehtävä. Vastaavalla tavalla myöskään poliisin tietolähdetoiminnan ja tietolähteen ohjatun käytön käyttöala ei rajoitu rikoksen estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen, vaan se kattaa kaikki poliisilain 1 luvun 1 §:ssä poliisille säädetyt tehtävät.

Yksittäisenä huomiona Suojelupoliisi toteaa, että Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalain 34 g §:ää koskevaan ehdotukseen, jossa kyse olisi yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan laajentamisesta, sisältynee virhe. Pykälän ehdotettujen 1 ja 2 momenttien mukaan ensi vaiheen päätöksen peitetoiminnan laajentamisesta tekisi peitetoimintatehtävää suorittava rajavartiomies, mutta toiminnan laajentaminen olisi ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kolmen vuorokauden kuluttua tiedonhankinnan aloittamisesta saatettava yksinomaan tietoverkossa tehtävästä peitetoiminnasta päättäneen rajavartiomiehen ratkaistavaksi. Viittaus peitetoiminnasta päättäneeseen rajavartiomieheen laajentamisen lopullisena ratkaisijana ei voine olla oikea, sillä ehdotetun 34 f §:n mukaan yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan päätöksentekijänä ei olisi rajavartiomies vaan keskusrikospoliisin päällikkö. Samankaltainen virhe sisältyy kylläkin Tullin rikostorjuntalain (623/2015) 3 luvun 29 ja 31 §:iin, mutta sitä ei ole syytä toistaa Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalaissa.

Poliisilain 5 luvun 32 §:n mukaan rikoksen estämiseksi tehtävästä yksinomaan tietoverkossa toteutettavasta peitetoiminnasta päättää keskusrikospoliisin, suojelupoliisin tai poliisilaitoksen päällikkö taikka tehtävään määrätty salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu poliisimies tai suojelupoliisin päällystöön kuuluva poliisimies. Peitetoiminnan mahdollinen laajentaminen on poliisilain 5 luvun 34 §:n mukaan saatettava sen poliisimiehen, joka on päättänyt peitetoiminnan aloittamisesta, ratkaistavaksi. Suojelupoliisi pitäisi tarkoituksenmukaisena harkita, olisiko yksinomaan tietoverkossa tehtävän peitetoiminnan päätösvalta Rajavartiolaitoksen rikostorjuntalaissa syytä osoittaa keskusrikospoliisin päällikön sijasta Rajavartiolaitoksen oikeudellisen osaston osastopäällikölle ja

apulaisosastopäällikölle sekä tehtävään määrätyle salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutetulle rajavartiomiehelle, jolloin myös peitetoiminnan laajentamisesta päättäminen kuuluisi kyseisten virkamiesten toimivaltaan. Sääntelyratkaisu, jossa Rajavartiolaitoksen tietoverkkopeitetoiminnan laajentamista koskeva asia olisi kolmen vuorokauden kuluessa saatettava toisen viranomaisen päällikön ratkaistavaksi, ei välttämättä ole käytännössä kovinkaan toimiva.

Apulaispäällikkö



Jonna Turunen

Päälakimies



Jan Sjöblom

Liitteet

Jakelu

Tiedoksi